

**ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

**Гуманітарний факультет
Кафедра загального мовознавства та іноземних мов**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор – проректор із
науково-педагогічної роботи

_____ Б.О. Коробко
« ____ » _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»
(назва навчальної дисципліни)

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)
спеціальності 014 «Середня освіта»
(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма «Історія педагогіки» для студентів спеціальності 014 «Середня освіта». Складена відповідно до освітньої програми «Середня освіта (англійська мова і друга іноземна мова)», підготовки бакалавра.

Розробник: Купар М. С., викладач кафедри загального мовознавства та іноземних мов

Погоджено

Керівник групи забезпечення спеціальності _____ О.Л. Балацька

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загального мовознавства та іноземних мов

Протокол від «10» вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри загального мовознавства та іноземних мов _____ (А.П.Болотнікова)

«10» вересня 2019 року

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол від « » вересня 2019 року № 2

Голова навчально-методичної ради факультету _____ (В.В.Чернишов)

« » вересня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	форма навчання заочна
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u>	вибіркова	
Загальна кількість годин – 90			
Модулів – 1	Спеціальність <u>014 «Середня освіта»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	—
		Семестр	
		3-й	—
Індивідуальне завдання – не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	—
		Практичні, семінарські	
		14 год.	—
		Лабораторні	
		0 год.	—
		Самостійна робота	
		60 год.	—
Індивідуальна робота: 0			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60

2. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Історія педагогіки» є вивчення історичного досвіду розвитку освіти, школи і педагогічної думки у всіх народів світу, в різні суспільно-економічні формації, формування вміння характеризувати основні напрями педагогічної думки на різних етапах розвитку суспільства.

Завдання:

- вивчення основних закономірностей та етапів розвитку педагогічної культури від найдавніших часів до сучасності;
- формування цілісного уявлення про розвиток педагогічної думки, виховання й школи в провідних зарубіжних країнах;
- ознайомлення з пріоритетами вітчизняної педагогічної думки, її впливом на розвиток школи й освіти в інших країнах світу;
- розширення педагогічного кругозору;
- опанування передовим педагогічним досвідом минулого з метою творчого використання у майбутній практичній діяльності;
- навчання критичному сприйняттю та аналізу різних педагогічних теорій, процесів та явищ;
- формування ідеалу вчителя на основі яскравих прикладів життя відомих педагогів (Я.А. Коменський, Й.Г. Песталоцці, К. Ф. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський та інші);
- продукування основ педагогічної майстерності.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є цикл теоретичних та практичних дисциплін: «Педагогіка», «Загальна педагогіка», «Педагогічна майстерність» тощо.

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- специфіку предмета, завдання та методи історії педагогіки в системі гуманітарних наук;
- основні шляхи та закономірності розвитку виховання, школи і педагогічної думки у різні історичні періоди;
- сучасні форми виховання і педагогічні течії через їх історичний родовід;
- погляди та спадщину найвидатніших педагогів минулого;
- витоки історії педагогіки й процес її розвитку, що впливають на формування світогляду майбутніх спеціалістів;

вміти:

- застосовувати кращі здобутки педагогічної мудрості українського й інших народів світу у своїй майбутній професійній діяльності;
- самостійно мислити (бачити і розуміти закономірності розвитку педагогічних категорій);
- критично ставитись до педагогічної спадщини минулого, що буде утримувати майбутнього педагога від консерватизму і рутини, а також від псевдоноваторства в роботі;
- послуговуватися методами ретроспективного аналізу історико-педагогічних явищ і фактів;
- давати принципову оцінку різним педагогічним концепціям і теоріям;
- підтримувати й формувати сприятливий для успішної педагогічної діяльності соціально-психологічний клімат у колективі.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний порогів рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Наприклад:

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
60-63	Е	Достатньо	Студент має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засоби оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути: стандартизовані тести; командні проекти; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; реферати та інші види індивідуальних та групових завдань.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної класичної школи і педагогіки.

Тема 1. Предмет, завдання, методологічні основи курсу «Історія педагогіки». Виникнення виховання у первісному суспільстві.

Предмет, завдання, основні поняття, принципи історії педагогіки, їх характеристика. Методологічні підходи до проблеми виникнення виховання. Становлення виховання як цілеспрямованого процесу у первісному суспільстві. Зародження організованих форм виховання в умовах формування і розвитку стародавніх цивілізацій Сходу.

Тема 2. Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки (Антична педагогіка, педагогічна думка в епоху Середньовіччя).

Система виховання й освіти в державах Стародавньої Греції: спартанська й афінська система виховання, педагогічна думка Стародавньої Греції. Виховання, освіта і педагогічна думка в Стародавньому Римі. Зародження християнської традиції у вихованні. Освіта і педагогічна думка у Візантії. Освіта в країнах Близького і Середнього Сходу в епоху Середньовіччя. Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі в Середні віки і в епоху Відродження: культура і наука на ранніх етапах розвитку феодалізму; церковні школи в Західній Європі; рицарське виховання; виникнення й розвиток середньовічних університетів; педагогічні ідеї епохи Відродження; реформація і її політика в галузі освіти й виховання; єзуїтська система виховання в період Контрреформації.

Тема 3. Основні педагогічні ідеї реформаторського руху епохи буржуазних революцій та

Просвітництва.

Соціально-економічні і політичні особливості розвитку освіти в країнах Західної Європи у XVII-XVIII ст.: педагогічна думка у країнах Західної Європи у XVII ст., педагогічні ідеї В.Ратке,

педагогічна теорія Я.А.Коменського. Схоластичність шкільної освіти у XVII-XVIII ст. Рух за відновлення шкільної освіти і методів навчання. Шкільна освіта в Англії в XVII-XVIII ст.: емпірикосенсуалістична концепція виховання й освіти Джона Локка (мета, завдання, зміст і методи виховання

й освіти джентльмена; виховання дітей трудящих). Педагогічна думка Франції у XVIII ст.: педагогічна концепція Жан-Жака Руссо. Проекти реформи народної освіти в епоху Великої Французької революції (1789-1794 рр.).

Тема 4. Проблеми виховання в європейських соціальних вченнях XIX ст. Зарубіжна школа і педагогіка в кінці XIX – на поч. XX ст.

Питання виховання в європейських соціальних вченнях XIX ст. Вплив демократичних ідей Й.Г.Песталоцці на розвиток педагогічної теорії і шкільної практики. Ідея класового підходу до питань виховання й освіти. Рух за реформу шкільної справи в кінці XIX ст. Основні напрямки реформаторської педагогіки: педагогіка позитивізму; теорія «вільного виховання»; експериментальна

педагогіка; педагогіка дії; теорія «трудової школи» і «громадянського виховання»; теорія і практика

«нового виховання» і «нових шкіл»; педагогіка культури.

Змістовий модуль 2. Історія української школи і педагогіки

Тема 5. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст.

Зародження виховання на українських землях. Українська народна педагогіка. Особливості становлення виховання у східних слов'ян. Зародження писемності, розвиток шкільної освіти за часів

Київської Русі. Літературно - педагогічна спадщина XI-XIII ст. Українське шкільництво у XIV-XV ст.

Тема 6. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження

Виникнення і розвиток шкіл в Україні. Братські школи, їх роль у формуванні національної свідомості, науки та культури. Заснування перших українських академій. Острозька та Києво-Могилянська академії. Організація і методика навчально-виховного процесу в Києво-Могилянській

академії. Розвиток українського шкільництва на терені Запорізької Січі. Українська педагогічна думка епохи Відродження.

Тема 7. Втрата державності та занепад системи народної освіти в Україні (XVIII-XIX ст.).

Середня і вища освіта в Україні в VУІІІ – початку XIX ст. Освіта і педагогічна думка в Україні першої половини XIX ст. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних українських (російських) вчених, письменників і громадських діячів. К.Д.Ушинський – основоположник наукової

педагогіки і реформи школи.

Тема 8. Школа і педагогіка України у XX ст.

Освіта в Українській державі (1917-1919 рр.). Ідеї національної освіти й виховання в Україні початку XX ст. Характерні риси радянської тоталітарної школи і системи виховання в 1920-30-ті

роки. Особливості становлення освіти у післявоєнний час (кінець 1940-50-ті роки). Розвиток освіти й

педагогіки у 1960-80-ті роки. Педагогічна діяльність і погляди П.Блонського, С.Шацького, Г.Ващенко та їх вплив на розвиток української педагогіки. Педагогічна система А.С.Макаренка. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського.

Тема 9. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України та їх порівняння з зарубіжними.

Основні напрями розвитку педагогічної думки за кордоном. Шкільні системи європейських країн. Демократизація суспільного життя в середині 1980-х рр. та початок відродження національної школи. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.»). Тенденції розвитку освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної класичної школи і педагогіки												
Тема 1. Предмет, завдання, методологічні основи курсу «Історія педагогіки». Виникнення виховання у первісному суспільстві	9	2				4						
Тема 2. Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки (Антична педагогіка, педагогічна думка в епоху Середньовіччя)	11	2	4			10						
Тема 3. Основні педагогічні ідеї реформаторського руху епохи буржуазних революцій та Просвітництва	11	4	4			8						
Тема 4. Проблеми виховання в європейських соціальних вченнях XIX ст. Зарубіжна школа і педагогіка в кін. XIX – на поч. XX ст	12	4	4			8						
Разом за змістовим модулем 1	54	12	12			30						
Змістовий модуль 2. Історія української школи і педагогіки												
Тема 5. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст.	11	2	2			7						
Тема 6. Розвиток освіти і	11	2	2			7						

педагогічної думки в епоху українського Відродження													
Тема 7. Втрата державності та занепад системи народної освіти в Україні (XVIII-XIX ст.)	11	2	2			10							
Тема 8. Школа і педагогіка України у XX ст.	10	2				10							
Тема 9. Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України та їх порівняння з зарубіжними	2		2										
Разом за змістовим модулем 2	36	4	2			30							
Усього годин	90	16	14			60							

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
	Семінарські заняття не передбачені		

10. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічні основи курсу «Історія педагогіки». Виникнення виховання у первісному суспільстві та його організовані форми в стародавніх цивілізаціях Сходу	1
2	Школа й педагогіка епох античності, середньовіччя та Відродження	1
3	Я.А. Коменський, Дж. Локк, Ж.Ж. Руссо як педагоги епохи буржуазних революцій та Просвітництва	2
4	Педагогічна теорія Й.Г.Песталоцці. Класовий підхід до питань виховання К.Маркса та Ф.Енгельса	2
5	Пам'ятки педагогічної думки Київської Русі («Руська правда», «Повчання Володимира Мономаха») та видатні діячі української освіти 16-18 століття (П.Могила, Симеон Полоцький, Г.Сковорода, Феофан Прокопович)	2
6	Просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства (Т.Шевченко, М.Костомаров, П.Куліш)	2
7	Ознайомлення з педагогічними творами К.Ушинського («О пользе педагогической литературы», «О классной дисциплине»), А.Макаренка («Педагогічна поема»), В.Сухомлинського («Серце віддаю дітям»)	2
8	Круглий стіл. Освіта в сучасних школах України та інших європейських країн: спадковість, реалії і перспективи.	2

Усього годин	14
---------------------	----

11. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
	Лабораторні заняття не передбачені		

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання заліку за контрольними питаннями.

Питання

для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми	Кількість годин для заочної форми
1	Виникнення виховання у первісному суспільстві та в цивілізаціях Сходу	7	-
2	Розвиток шкільництва та педагогічної думки в епоху античності, середньовіччя та Відродження.	7	-
3	Вплив реформаторського руху епохи буржуазних революцій та Просвітництва на педагогічні ідеї	7	-
4	Проблеми виховання в європейських соціальних вченнях XIX ст. Школа і педагогіка Західної Європи та США в кін. XIX – на поч. XX ст	8	-
5	Виховання та освіти в на теренах України з найдавніших часів до XV ст.	7	-
6	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження	7	-
7	Занепад системи народної освіти в Україні в умовах втрати державності (XVIII-поч. XX ст.)	7	-
8	Школа і педагогіка України у XX ст.	10	-
9	Сучасні тенденції розвитку освіти незалежної України та їх порівняння з досвідом зарубіжних країн.	8	-
	Усього годин	60	

13. Індивідуальні завдання не передбачені

14. Методи навчання

Методами навчання дисципліни „Історія педагогіки” є: лекції, практичні заняття за типом «круглих столів», виступи з науковими повідомленнями в рамках практичних занять по типу «пресконференція» у відповідності до тем, передбачених робочою програмою, підготовка та індивідуальний захист доповідей, рефератів, наукових повідомлень в рамках практичних занять по типу «круглий стіл», інтерактивні заняття, підготовка самостійних робіт.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому семінарському занятті. Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання, тестування та самостійна й індивідуальна робота									Диференційований залік	Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							Індивідуальні завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
9	9	9	9	9	9	8	8		0	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них до 70 балів студент може отримати впродовж семестру, решта 30 балів відводиться на залік (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності)..

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді на практичних заняттях, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних практичних занять) – до 70 балів). Студент може отримати до 5 додаткових балів за виконання робіт, не передбачених навчальною програмою (активність на заняттях, наукову роботу, додатково написаний реферат тощо).

Присутність на лекціях і практичних заняттях не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 35 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль. Підсумковим контролем є диференційований залік. Він здійснюється у формі письмового тесту відповідно до вимог Положення «Про організацію освітнього процесу в Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни „Історія педагогіки”.
2. Робоча програма дисципліни „Історія педагогіки”.
3. Засоби для проведення поточного й підсумкового контролю:
  - завдання до практичних занять;
  - завдання для самостійної роботи студентів
  - білети до іспиту.
4. Перелік навчальної та учбово-методичної літератури, що забезпечує вивчення дисципліни.

18. Рекомендована література

Базова

1. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 624с.
2. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навчальний посібник / Лузан П.Г., Васюк О.В. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.: ДАКККіМ, 2010.– 296 с.
3. Артемова Л. В. Історія педагогіки України. Підручн. для пед. вузів – К. : Либідь, 2006.
4. Лемківський М.В. Історія педагогіки. – К. Центр навчальної літератури, 2006. - 369 с.

Допоміжна

1. Виховання у східних слов'ян у дофеодалний період / У кн.: Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: Нариси. – К.: Освіта, 1991. – С. 246-187.

2. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис: У 2т.-К.: Оберіг 1991. – т.1 – 326 с.
3. Галузинський В. М., Євнух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посіб.- К.: Вища шк., 1995 – 237 с.
4. Галузинський В.М., Євнух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. – К., 1998.
5. Год Б. В. Виховання в епоху європейського Відродження. Середина XIV-початок XVII століття / - Полтава: АСМІ, 2004.
6. Грушевський М. С. З історії релігійної думки на Україні. – К.: Освіта, 1992. – 345 с.
7. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки і шкільництва. – Тернопіль, 2001.
8. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів: Наука. Т-во ім. Т. Г. Шевченка, 1993. – 230 с.
9. Історія педагогіки / за ред. М. С. Гриценка – К. : Вища шк., 1994. – 246 с.
10. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – 767 с.
11. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К. : Вища шк., 1994. - 246 с.
12. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 2004.
13. Константинов Н. А., Мединський Е. Н., Щабаєва М. Ф. Історія Педагогіки. – М.: Просвіта, 1982. - 447 с.
14. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення: Навч. посіб. – К. : «Екс об», 2000. - 304 с.
15. Любар О.О. Історія української педагогіки / за ред. М.Г. Стельмаховича. –К., ІЗМН, 2000.
16. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. Твори у 7-ми т. – К., 1954. – Т.5. - С. 9-109.
17. Мосіяшенко В. А. Історія педагогіки України в особах : Навч. посіб. для пед. вузів. – Суми. : ВТД «Університетська книга», 2005.
18. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://osvita.in.ua/index.php?option>. Назва з екрана.
19. Піскунов А.І. Хрестоматія з історії зарубіжної педагогіки – М., 2001.
20. Сбруєва А.А., Рисіна М.Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навчальний посібник, - Суми, 2000.
21. Сисоєва С., Соколова І. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: Навч. посіб. Для студентів – К.: Центр навч. літератури, 2003.
22. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О.Сухомлинський // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / Упор. О.О.Любар. – К. : Знання, 2003. – С. 526-540.
23. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю / В.О.Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1988. – 304 с.
24. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О.В. Васюк, І.В. Сопівник. – К. : ДАКККіМ, 2010. – 600 с.

19. Інформаційні ресурси (електронні версії в НТБ ПолтНТУ)

1. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова - www.npu.edu.ua (elib@npu.edu.ua)
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof> – Назва з екрана. 11
3. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001> – Назва з екрана.
4. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://osvita.in.ua/index.php?option> - Назва з екрану.